

Ministerie van Veiligheid en Justitie
T.a.v. de heer mr. F. Teeven, staatssecretaris
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Hulpverlening
0900 01 01 (lokaal tarief)

Utrecht, 18 september 2014

Betreft : Conceptwetsvoorstel schadevergoeding zorg- en affectieschade

Geachte heer Teeven,

Bij brief van 2 juni 2014 heeft u Slachtofferhulp Nederland gevraagd om advies over het conceptwetsvoorstel schadevergoeding zorg- en affectieschade. Ik voldoe graag aan uw verzoek.

Algemeen

Slachtofferhulp Nederland heeft met grote belangstelling kennisgenomen van het conceptwetsvoorstel schadevergoeding zorg- en affectieschade. Het verruimt de mogelijkheid voor naasten en nabestaanden van een slachtoffer om schadevergoeding te krijgen. Deze uitbreiding is een wezenlijke verbetering van de positie van slachtoffers, naasten en nabestaanden. Het komt tegemoet aan het rechtsgevoel van betrokkenen en aan behoefte die in de praktijk wordt gevoeld. Slachtofferhulp Nederland steunt het wetsvoorstel daarom van harte en ondersteunt het belang van deze wetgeving.

Zorgschade

De mogelijkheden voor naasten om de schade vergoed te krijgen, indien zij mantelzorg verlenen aan een slachtoffer, zijn onder het huidige recht te beperkt. Zo kan een naaste die de mantelzorg van het slachtoffer op zich neemt en daardoor minder gaat werken, hiervoor nu alleen de kosten van professionele hulp vergoed krijgen, die hierdoor worden uitgespaard. Dit kan ertoe leiden dat er van mantelzorg wordt afgezien wegens financiële redenen of dat mensen in financiële problemen komen door inkomensachteruitgang van de verlener van de mantelzorg.

Het slachtoffer heeft recht op een zo goed mogelijke verzorging. Hierbij dient de keuze van het slachtoffer in beginsel voorop te staan. Vaak zal dit een keuze voor mantelzorg zijn, waarbij het slachtoffer in zijn eigen omgeving kan blijven en niet, althans veel minder, is aangewezen op professionele hulp. Indien naasten dan bereid zijn hun eigen leven drastisch aan te passen en de verzorging op zich nemen, dient de financiële compensatie van deze zorg zo volledig mogelijk te zijn.

Slachtofferhulp Nederland helpt slachtoffers van een misdrijf, verkeersongeval of calamiteit.
Binnen Slachtofferhulp Nederland is een privacyreglement en klachtenregeling van toepassing.
U kunt Slachtofferhulp Nederland financieel steunen via NL41INGB0000002774 BIC: INGBNL2A.

KvK nummer: 40534401. Rekeningnummer: NLO8ABNA0491644140 BIC: ABNANL2A.

Hieraan komt dit wetsvoorstel tegemoet. Het uitgangspunt wordt, dat binnen de grenzen van de redelijkheid, de hoogte van de schadevergoeding gelijk is aan de inkomensachteruitgang van de naaste.

Volgens het voorgestelde lid 2 van artikel 96 komen de redelijke kosten die een gekwetste maakt voor een redelijke verzorging, verpleging, begeleiding en hulshoudelijke hulp voor vergoeding in aanmerking. De conceptmemorie (p. 14 – 17) geeft een uitgebreide en heldere toelichting op deze dubbele redelijkheidstoets. Slachtofferhulp Nederland onderschrijft deze toelichting. Het is van groot belang dat als gevolg van dit voorstel niet meer zal worden getoetst of het inschakelen van professionele hulp normaal en gebruikelijk is. Dit criterium kan leiden tot een zeer ongewenste uitkomst, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het ook in de conceptmemorie (p. 3) genoemde Kruter-arrest.

Affectieschade

Slachtofferhulp Nederland is voorstander van de voorgestelde regeling voor affectieschade. Hiervoor heeft Slachtofferhulp Nederland de volgende redenen.

- (1) Het wetsvoorstel voorziet in een grote behoefte onder naasten en nabestaanden. De behoefte aan een mogelijkheid tot vergoeding van affectieschade wordt ondubbelzinnig bevestigd in het onderzoeksrapport van Akkermans e.a., *Slachtoffers en aansprakelijkheid. Een onderzoek naar behoeften, verwachtingen en ervaringen van slachtoffers en hun naasten met betrekking tot het civiele aansprakelijkheidsrecht. Deel II Affectieschade*, Den Haag: WODC 2008. De praktijk leert dat naasten of nabestaanden nu vaak met ongeloof reageren als zij te horen krijgen dat er geen mogelijkheid bestaat om immateriële schadevergoeding te krijgen.
- (2) Het vergoeden van affectieschade kan bijdragen aan erkenning en genoegdoening van het aangedane leed. Het is natuurlijk niet mogelijk om het aangedane leed door middel van geld weg te nemen. Vergoeding van affectieschade kan echter wel in enige mate bijdragen aan het (psychische) herstel. Anderzijds kan het ontbreken van de mogelijkheid tot vergoeding van affectieschade juist aan herstel in de weg staan, doordat er geen enkele vorm van erkenning en genoegdoening voor het aangedane leed van de zijde van de veroorzaker plaatsvindt.
- (3) De afwikkeling van de procedure kan voortvarend plaatsvinden. Het beperkte aantal vaste bedragen voor een vastgestelde kring van rechthebbenden voorkomt dat nabestaanden of naasten in langdurige en onwenselijke procedures verwickeld raken.
- (4) Door het hanteren van een beperkt aantal vaste bedragen voor omschreven gevallen wordt enigszins rekening gehouden met de individuele omstandigheden. Hiermee wordt wellicht niet altijd helemaal recht gedaan aan de individuele omstandigheden van de verschillende naasten en nabestaanden. Uitbreiding van de categorieën rechthebbenden zou al vlug leiden tot discutabele criteria, die weer aanleiding zouden kunnen vormen tot juridisch getouwtrek.
- (5) De hoogte van de in de conceptmemorie voorgestelde bedragen passen bij de Nederlandse rechtspraktijk van vergoeding van immateriële schadevergoeding. Zo zijn de voorgestelde bedragen in de conceptmemorie van dezelfde orde als de bedragen die in het algemeen voor shockschade worden toegekend.

Enkele kanttekeningen

Ernstig blijvend letsel

Naast van een slachtoffer dat ernstig en blijvend letsel heeft opgelopen komen in het voorstel ook voor vergoeding van affectieschade in aanmerking. In de conceptmemorie (p. 18) wordt gesteld dat van ernstig en blijvend letsel in de praktijk sprake zal zijn bij een blijvend functioneel verlies van 70% of meer. Hieraan wordt toegevoegd dat dit percentage niet in alle gevallen doorslaggevend hoeft te zijn. Er wordt echter geen toelichting gegeven hoe tot dit percentage is gekomen. Het gevaar bestaat dat het noemen van dit percentage leidt tot de a contrario redeneringen, dat bij een lager percentage dus geen sprake is van ernstig en blijvend letsel. (Vergelijk in dit verband ook de opmerkingen van A.J. Verheij, Wetsvoorstel zorg- en affectieschade. Een evenwichtsoefening tussen hanteerbaarheid en individuele rechtvaardigheid, in: *Verkeersrecht* 2014, nr. 6, p. 222 – 223). Het lijkt beter om in de toelichting te zeggen bij welk percentage functioneel verlies altijd sprake is van ernstig en blijvend letsel. Dat voorkomt discussie in deze categorie zaken. Verder zou er vooral uitdrukking aan moeten worden gegeven dat in de gevallen met een lager percentage functioneel verlies het percentage wel van belang, maar steeds moet worden gekeken naar alle concrete omstandigheden van het geval waarbij de invloed van het letsel op het leven van de naaste en de gekwetste van belang zijn. In dit verband is ook van belang om in de memorie van toelichting meer aandacht te besteden wanneer psychisch letsel blijvend en ernstig letsel oplevert. In de conceptmemorie wordt wel gesproken van ernstige karakter- en gedragsveranderingen, maar verdere toelichting ontbreekt. Met name in geval van bijvoorbeeld seksueel geweld of seksueel misbruik zal het letsel vaak voornamelijk psychisch van aard zijn. De impact en de gevolgen daarvan voor de directe omgeving zal dan groot zijn. Vergoeding van affectieschade is dan op zijn plaats (zo ook Verheij, hierboven genoemd). Bij psychisch letsel zou gelet hierop misschien beter van zeer langdurig ernstig letsel (in plaats van blijvend letsel) kunnen worden gesproken. Het is wellicht moeilijk om vast te stellen dat psychisch letsel blijvend ernstig is.

Geweldsmisdrijven

Bij de hoogte van de affectieschade speelt in het voorstel een rol of de dood of het letsel is veroorzaakt door een geweldsmisdrijf. In het geval van een geweldsmisdrijf wordt het smartengeld met € 2.500 verhoogd. Deze verhoging is gerechtvaardigd. De verwijtbaarheid van de schadeveroorzakende gedraging dient voor de hoogte van het smartengeld gewicht toe te komen. Wel verdient het aanbeveling om nader te omschrijven wat in dit verband als geweldsmisdrijf wordt aangemerkt. De term geweldsmisdrijf is in het wetboek van strafrecht namelijk niet omschreven. Wellicht dat beter kan worden gesproken van zeden- of geweldsmisdrijf (vgl. art. 36f, zevende lid, Sr). Aansluiting zou kunnen worden gezocht bij de delicten die zijn opgenomen in het Uitvoeringsbesluit voorschot schadevergoedingsmaatregel (*Stcr.* 4 augustus 2010, nr. 12368). Hierbij moet wel worden opgemerkt dat in dit Uitvoeringsbesluit niet alle geweldsmisdrijven zijn opgenomen (vergelijk A.H. Sas, *Strafrecht voor civilisten* deel II, in: *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade* 2012, nr. 2, p. 50 – 51). In aanvulling op de misdrijven die in het Uitvoeringsbesluit zijn genoemd zouden in dit verband in ieder geval de volgende misdrijven moeten worden toegevoegd: opzettelijke brandstichting met zwaar lichamelijk letsel of de dood als gevolg (art. 157 Sr) en opzettelijke vrijheidsberoving/gijzeling (art. 282/art. 282a Sr).

Slachtofferhulp Nederland is er voorstander van om de ernst van de normschending nog verder te differentiëren bij de vaststelling van de hoogte van het smartengeld. Hierbij zou het smartengeld kunnen worden verhoogd met € 2.500 voor misdrijven waarbij sprake is van schuld en met € 5.000 voor misdrijven waarbij sprake is van opzet. Dit zou verder tegemoet komen aan de individuele omstandigheden van het geval zonder dat dit de vaststelling van de hoogte van het smartengeld verder compliceert.

Erkenningsfunctie

In verband met de beoogde erkenningsfunctie van de vergoeding van affectieschade moet worden voorkomen dat de toekenning hiervan een snel en onpersoonlijk automatisme wordt. Hiervan zal geen sprake zijn indien de affectieschade door de rechter wordt toegekend. In gevallen waarbij een verzekeraar van de schadeveroorzaker de affectieschade vergoedt, acht Slachtofferhulp Nederland regulering van de wijze waarop deze vergoeding plaatsvindt van groot belang. Deze regulering zou kunnen plaatsvinden door middel van de Letselschaderaad.

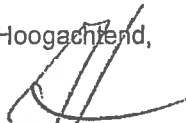
Wet schadefonds geweldsmisdrijven

In de conceptmemorie (p. 5) wordt in verband met de affectieschade verwezen naar het feit dat ingevolge artikel 4, eerste lid, van de Wet schadefonds geweldsmisdrijven het voor nabestaanden van slachtoffers van geweldsmisdrijven mogelijk is een uitkering ter vergoeding te verkrijgen uit het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Het ligt voor de hand dat de mogelijkheid tot vergoeding van affectieschade ook in het civiele recht wordt neergelegd. Naar de mening van Slachtofferhulp Nederland vormt, omgekeerd, het onderhavige wetsvoorstel tevens reden om de Wet schadefonds geweldsmisdrijven aan te passen.

De Wet schadefonds geweldsmisdrijven kent niet de mogelijkheid om een uitkering voor affectieschade toe te kennen aan een naaste van een gekwetst slachtoffer. De Wet schadefonds geweldsmisdrijven zou in dit opzicht aan het wetsvoorstel moeten worden aangepast. Evenmin kent de Wet schadefonds geweldsmisdrijven de mogelijkheid om aan naasten van een slachtoffer van een ernstig geweldsmisdrijf een uitkering te doen voor mantelzorg. De naasten genoemd in het voorgestelde artikel 107, tweede lid, BW behoren nu niet tot de doelgroep van het Schadefonds Geweldsmisdrijven. De Wet schadefonds geweldsmisdrijven zou ook in dit opzicht moeten worden aangepast.

Naar ik aanneem heb ik u met het vorenstaande voldoende geïnformeerd. Uiteraard zijn wij altijd bereid onze standpunten nader toe te lichten.

Hoogachtend,

A. Crijlaars,
Voorzitter Raad van Bestuur